

U Srbiji je planirano više od 850 mini hidroelektrana i premda će one proizvoditi samo 2-3% električne energije na nacionalnom nivou, one ugrožavaju floru i faunu skoro 1.000 kilometara reka, preneo je francuski portal Kurije de Balkan (Le Courrier des Balkans). Meštani okolnih ruralnih područja, koji smatraju da je to “ekološko ubistvo”, mobilišu se uz sve veću podršku građana i glavnog grada, naveo je portal u tekstu pod naslovom “Srbija: Te male hidroelektrane koje ubijaju reke Stare planine”.

“Na jugoistoku Srbije, oko 350 kilometara od Beograda na Staroj planini u mestu Rakita je mesecima stanje opsade. Na ulazu u selo, položene su ogromne metalne cevi duge više od 300 metara u koritu male iskopane reke. Radnici kopaju rovove da bi položili sledeće cevi. Cilj je da oko tri kilometra vode uđe u te cevi kako bi bila preusmerena na turbine male hridoelektrane Zvonce”, naveo je francuski portal u opširnoj reportaži.

Na zidovima zgrade kulturnog centra okačen je natpis “Stop okupaciji”, a na jednoj radnji “Daćemo život, ali ne i reku”, dodao je portal navodeći da su meštani besni i mobilisani protiv, kako navode, “ekološkog ubistva” očuvane prirode.

Kao kandidat za članstvo u EU i članica evropske Energetske zajednice (EZ), Srbija se obavezala da smanji emisiju ugljen dioksida (CO₂) i da do 2020. proizvodi 27% energije iz obnovljivih izvora.

Od tada je izgrađeno više od 100 hidrocentrala od 856 predviđenih u celoj zemlji, čime su cevi zauzele 937 kilometara potoka i malih reka pretežno na zaštićenim područjima gde se živi od poljoprivrede, stočarstva, a to su i zone gde se predviđa zeleni turizam.

“Međutim skoro svakog dana izbijaju sukobi pripadnika službe bezbednosti investitora (Gorana) Belića, inače beogradskog advokata, i meštana koji pokušavaju da spreče napredovanje radova. Svakodnevi život meštana je pun raznih kažnjavanja, odlazaka u policijsku stanicu, kao i poziva na sud”, naveo je portal.

Predsednik mesne zajednice Desimir Stojanov, jedan od najvećih boraca protiv tog projekta, izjavio je da je između 160 i 200 meštana Rakite potpisalo peticiju protiv hidrocentrale. Prema njegovim rečima, inspektori su u decembru tražili da se cevi sklone iz korita reke i utvrdili da lokacija rovova ne odgovara odobrenoj ruti za taj projekat.

“Uprkos tome, radovi su nastavljeni. Ići ćemo do kraja pošto je to jedini izvor vode za nas, našu stoku i naše useve”, rekao je Stojanov.

Ista sudbina čeka celu do sada očuvanu planinu. Od izdavanja dozvola za gradnju 47 hidrocentrala, mobilizacija je sve veća. Pokret "Obrana reka Stare planine" aktivirao se udruživanjem 39 mesnih zajednica koje se protive tom projektu.

Demonstranata sada ima na hiljade u Pirotu, a i u Beogradu. U aprilu je nekoliko stotina demonstranata bilo okupljeno u selu Topli Do na zajedničkoj molitvi za reku Temska. Na tom području meštani žele da ožive zeleni turizam.

Francuski portal navodi da je na drugoj planini, Kopaoniku, izgrađeno 15 hidrocentrala a cevi su zauzele oko 75% tokova tamošnjih reka. Meštani navode da je ekološki sistem uništen.

Dekan Šumarskog fakulteta u Beogradu Ratko Ristić smatra da treba obustaviti takve projekte u zaštićenim zonama.

"Ako se izgradi 850 centrala koliko je predviđeno u Srbiji, cevi bi progutale 2.200 kilometara reka, uglovnom potoka, da bi se proizvelo 2-3% energije na nacionalnom nivou. Bilo bi bolje uhvatiti se u koštac sa 17% gubitaka u distributivnoj mreži koja je u lošem stanju", rekao je Ristić.

Međutim, Igor Vejnović iz mreže Benkvoč (Bankwatch) rekao je da subvencije favorizuju gradnju centrala jer je zahvaljujući javnom finansiranju to veoma profitabilan posao sa povraćajem novca od investicija za samo pet godina.

U tom kontekstu je Evropski parlament zatražio u novembru 2018. godine da Srbija očuva svoje zaštićene zone i održi javne konsultacije.

Srpska akademija nauka, kao i fakulteti šumarstva, biologije, geologije i geografije zatražili su obustavu gradnje u zaštićenim zonama. Taj apel je podržao i ministar životne sredine Goran Trivan koji je rekao da treba priznati greške, obećavajući da će vladi ponuditi promenu politike.

U očekivanju tih promena, na Balkanu se od 6. do 16. jula ljudi mobilišu u saradnji sa nevladinom organizacijom "Spasimo plavo srce Evrope" protiveći se gradnji 2.700 centrala, od kojih je trećina u zaštićenim zonama.

U Srbiji 97% električne energije proizvodi državna Elektroprivreda Srbije (EPS), od čega je 74% iz termoelektrana na ugalj, a 24% proizvode velike hidrocentrale.

Ekološki izvori energije učestvuju sa 3%, a to su uglavnom vetrogeneratori i solarna energija, naveo je francuski portal Kurije de Balkan.

Izvor: euractiv.rs